

Speciaal dagprogramma

Didactisch Partnerschap oftewel Samen werken aan leren

Windesheim Flevoland

DIDACTISCH
 PARTNERSCHAP

Hogeschool van Amsterdam
Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding

School en ouders als educatieve partners

Dr. Ron Oostdam

Lector Maatwerk Primair

Cluster Onderwijs en Opvoeding, Pabo Almere

Hogeschool Windesheim Flevoland

Ouders ervaren kloof met onderwijs

- Recent onderzoek Radboud Universiteit Nijmegen en Onderwijs Innovatie Groep (OIG) naar opvattingen van ouders over hun contact en omgang met school
- Ouders zijn overwegend positief over de kwaliteit van het onderwijs, maar willen door de school veel meer gezien worden ‘partners in educatie’
- Veel behoefte aan onderling overleg en uitwisseling van informatie
- Tijd van passieve ouders lijkt voorbij

- Ouders en leerkrachten spreken de wens uit om binnen de school specialisten in te zetten om goed te kunnen omgaan met het groeiend aantal probleemleerlingen

SIGMUND PETER DE WIT

Opzet presentatie

- Het project ‘Samenwerken aan leren’
- Nadere begripsbepaling: wat bedoelen we met school en ouders als educatieve partners?
- Onderzoek naar educatief partnerschap
- Wederzijdse verwachtingen
- Basisbehoeften van leerkrachten, leerlingen en ouders
- Onderliggende uitgangspunten
- Typen scholen in relatie tot educatief partnerschap
- Opbrengsten van het project in diverse workshops op deze ‘Dag van de leraar’

Het project

Didactisch Partnerschap

- Aanvraag vanuit de lectoraten 'Maatwerk Primair' (Hogeschool Windesheim Flevoland) en 'School en omgeving in de grote stad' (Hogeschool van Amsterdam)
- Samenwerkingsverband met ASG
- Vijf deelnemende scholen in Almere: Caleidoscoop, Columbuschool, Polygoon, Hasselbraam, Kruidenwijzer
- In diverse werkgroepen hebben leerkrachten en opleiders methodieken ontwikkeld en uitgetoetst om ouders meer te betrekken bij het onderwijsleerproces van hun kind op school

Samen werken aan leren

- Betrokkenheid ouders vaak centraal aandachtspunt
- Meestal niet duidelijk wat betrokkenheid van ouders moet of kan inhouden
- Scholen die zich profileren met betrokkenheid van ouders kunnen dat op zeer verschillende manieren invullen

Actief ouderschap gekozen als overkoepelende term voor samenwerking ouders en school

- Heeft in de praktijk nog geen specifieke betekenis
- Ouders die zich voor diverse activiteiten bewust en initiatiefvol inzetten in onderling overleg met de school
- Actief ouderschap leidt tot een **partnerschap**: opvoeding en onderwijs is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van ouders en school (Onderwijsraad, 2003)

ouders actief en betrokken!

Drie verschillende vormen van partnerschap

- **Maatschappelijk**: gericht op samenwerking voor allerhande buitenschoolse activiteiten in de buurt
- **Formeel**: gericht op diverse activiteiten binnen de school, zoals vrijwilligerswerk, ouderraad, medezeggenschapsraad, bestuur (veelal aangeduid als ouderparticipatie)
- **Educatief**: gezamenlijk optrekken van ouders en school bij pedagogische en didactische vraagstukken (vaak benoemd als ouderbetrokkenheid)

Gehanteerd begrippenkader

Actief ouderschap

Maatschappelijk
partnerschap

Educatief partnerschap

Formeel
partnerschap

Samen in de wijk

Pedagogisch
partnerschap

Didactisch
partnerschap

Vrijwilligerswerk/
Ouderraad/
Bestuur/MR

Oostdam, R., & Van Loo, T. (2011). Educatief partnerschap: Evalueren om te leren met ouders. In J. Castelijns, M. Segers & K. Struyven (Eds.) *Evalueren om te leren; Toetsen en beoordelen op school*. Bussum: Coutinho.

Educatief partnerschap

- **Pedagogisch:** een onderlinge samenwerking om te voorkomen dat school en thuis twee verschillende werelden worden (afspraken over opvoedkundige kwesties als straffen/belonen, aanleren normen en waarden, omgaan met pesten, et cetera)
- **Didactisch:** gericht op het beter functioneren van het onderwijs door ouders goed te informeren over en in te schakelen bij het leerproces van hun kind

Waarden en normen

Welke waarden staan voor ons centraal in het pedagogisch klimaat van onze school? Deze vraag stelde het team van de Hasselbraam zich bij het heroverwegen van de visie van de school. Al snel kwamen zij tijdens het gesprek hierover tot de conclusie dat het belangrijk is om ook de ouders bij deze vraag te betrekken.

Tijdens een ouderavond werd met behulp van zogeheten waardenkaarten gesproken over de waarden die prioriteit krijgen van ouders en leerkrachten, thuis en op school. Met elkaar praten over gewenst en ongewenst gedrag verduidelijkte ook welke normen voor de omgang met elkaar binnen de school gewenst zijn. En de kinderen wat vinden zij ervan, was de volgende vraag.

Het bleek heel goed mogelijk om met de kinderen in hun eigen groep hierover te spreken. De uitkomst van gesprekken tussen leerkrachten, ouders en leerlingen bracht een hernieuwde schoolvisie tot stand, waarin concrete waarden en gewenst gedrag zijn beschreven.

Taalontwikkeling op school en thuis

Op drie jaarlijkse thema-avonden staat op basisschool De Caleidoscoop het stimuleren van de taal- en leesontwikkeling centraal. Per leeftijdsgroep is er informatie over voorlezen aan je kind, het kiezen van boeken, samen televisie kijken, en hoe je kinderen thuis kunt stimuleren zelf te lezen. Ouders en leerkrachten wisselen informatie en ervaringen uit. Ouders worden uitgenodigd om op school te komen voorlezen tijdens de inlooptijd aan het begin van de dag. De school wil laten zien dat taal- en leesontwikkeling niet alleen iets is van school maar ook van thuis. En de ouders krijgen meer zicht op wat hun kind op school leert en wat zij thuis kunnen doen.

Huiswerk

Martijn (11 jaar) komt uit school, hij gooit zijn tas op tafel en zegt: “Mam ik heb huiswerk en jullie moeten me beoordelen”. “O, hoe werkt dat dan?”, nodigt zijn moeder hem uit om verder te vertellen. Nadere uitleg van Martijn en een brief met informatie van de school maken duidelijk wat de bedoeling is. De leerlingen werken tijdens de Engelse les aan een toneeluitvoering. Zij schrijven zelf teksten voor hun eigen rol binnen de context van het verhaal over Merlijn de tovenaar. Thuis presenteren ze de tekst aan hun ouder(s), zo oefenen ze hun Engels én de rol die ze tijdens de uitvoering gaan spelen. Voor de ouders is er een formulier waarop ze de prestaties van hun kind kunnen waarderen: spreekt het luid en duidelijk, hoe is de uitspraak, wordt er met inzet geoefend? Zo raken de ouders direct betrokken bij de activiteiten op school. De schriftelijke waardering van de ouders komt in het portfolio van Engels.

Portfolio op school en thuis

Op school werken leerlingen sinds een jaar met portfolio's. De leerlingen zijn gewend om op school bijzondere werkstukken te bewaren in hun presentatieportfolio. In de kleuterbouw bevat het portfolio naast tekeningen en allerlei knutsels, ook foto's van situaties in de klas, zoals een mooi bouwwerk van lego. Kinderen namen spontaan dingen van thuis mee met de vraag of dit ook in het portfolio mag. Bijvoorbeeld een foto waarop het kind meedoet aan een sportactiviteit, een tekening of een blad vol zelfverzonnen woorden. Dit bracht leerkrachten op het idee om kinderen en ouders te stimuleren ook de ontwikkelingen thuis vast te leggen door middel van een foto, of een bijzondere tekening van thuis mee te nemen naar school. Het contact tussen ouders en school krijgt daarmee een andere dimensie, ouders en leerkrachten wisselen via de portfolio van het kind hun ervaringen op school en thuis uit.

Onderzoek naar educatief partnerschap

- Betrokkenheid van ouders bij het leren op school heeft een positief effect op de schoolprestaties (Epstein, 2001; Hoover-Dempsey et al., 2005; Menheere & Hooge, 2010)
- Ook attitudes en percepties van ouders spelen een grote rol; positief effect als kinderen thuis worden ondersteund, gestimuleerd en gemotiveerd (Smit et al., 2007)
- Ouders zijn over het algemeen positief over hun relatie met school, maar vinden dat er wel veel te verbeteren is (Peetsma & Blok, 2007)
- Scholen zien het belang en vinden dat ze er ook wel wat mee moeten, maar weten niet hoe
- Veel reserves bij leerkrachten, maar ook veel onvrede bij ouders

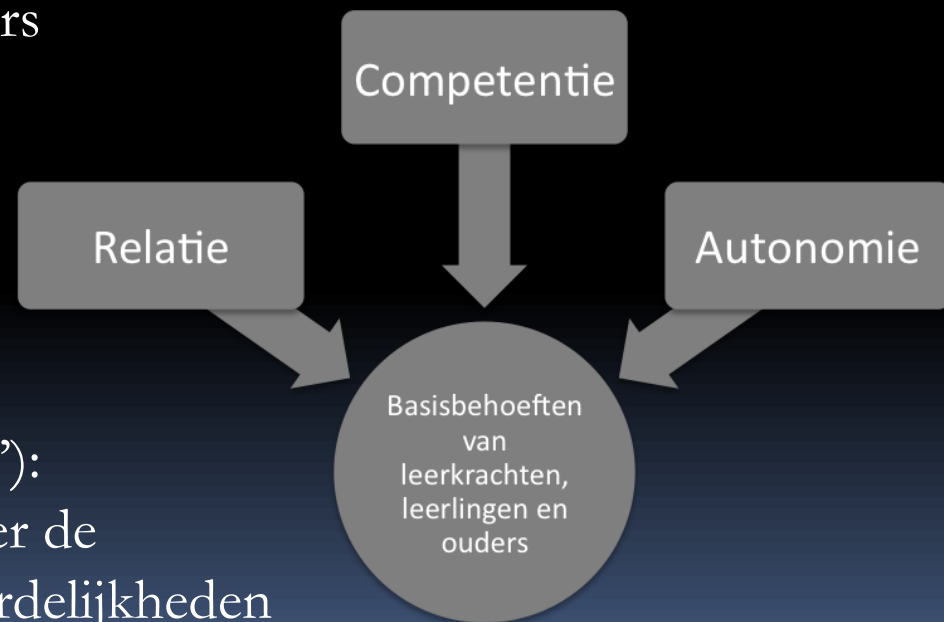
Wederzijdse verwachtingen

- Partnerschap tussen ouders en school impliceert wellicht een gelijkwaardige omgang, maar dat betekent niet dat ze gelijke partners zijn
- Ouders voeren de regie over de opvoeding van hun kind en blijven daarvoor eindverantwoordelijk, terwijl de school eindverantwoordelijk is voor de inrichting en kwaliteit van het onderwijs
- Emotionele betrokkenheid van ouders kan conflicteren met een professionele houding en distantie vanuit de school
- Onderling vertrouwen is essentieel
- Vereist professionaliteit van leerkrachten en een open en flexibele opstelling van de school naar ouders toe

Basisbehoeften leerkrachten, leerlingen en ouders

- **Relatie** ('Je hoort erbij'): kunnen vertrouwen op ondersteuning en beschikbaarheid van anderen
- **Competentie** ('Je kunt iets'): ouders zijn vaak onzeker over hun rol en de mate waarin de school ze uitnodigt en ondersteunt om actief te worden is van grote invloed
- **Autonomie** ('Je mag iets beslissen'): belangrijk om duidelijk te zijn over de verschillende taken en verantwoordelijkheden

Pedagogisch klimaat

Tijdens projectweken geven kinderen aan medeleerlingen suggesties ter verbetering. Ouders hebben geobserveerd dat sommige kinderen erg gekwetst zijn door de ‘kritiek’ die ze krijgen. Na een ernstig conflict over dit elkaar onderling ‘bekritisieren’, gaan ouders en leerkrachten met elkaar in gesprek over de sterke en zwakke kanten van het pedagogisch klimaat. Is het hard aanpakken van sommige leerlingen bij het feedback geven tijdens de projectweken een incident of een signaal van een onveilig pedagogisch klimaat? Hoe denken de kinderen hier eigenlijk zelf over, vragen enkele ouders zich af. Om dit te onderzoeken wordt er een leerling-enquête afgenomen. Zo ontstaat een goed beeld van situaties waarin kinderen zich niet veilig voelen. Op een ouderavond kunnen alle ouders meepraten over een veilig pedagogisch klimaat. Zo komen er meerdere situaties naar voren waar ouders, leerlingen en leerkrachten graag verbeteringen voor willen zien. Het gaat bijvoorbeeld niet alleen over het feedback geven aan elkaar, maar ook over pesterijen op de speelplaats en na schooltijd.

Verschillen tussen scholen in educatief partnerschap

- Globaal vijf typen scholen te onderscheiden
- Cumulatieve beschrijving (schooltype 3 bevat ook alle kenmerken van schooltypen 1 en 2)
- Onderlinge verschillen kunnen worden uitgedrukt in sterren (schooltype 5 is dan qua educatief partnerschap een vijfsterrenschool)
- De mate waarin een school vorm geeft aan educatief partnerschap is op geen wijze een indicator voor de kwaliteit van het geboden onderwijs

Typen scholen

1. **Informatiegerichte school:** gericht op het verstrekken van informatie aan ouders. Contacten met ouders zijn formeel .
2. **Structuurgerichte school:** richt zich behalve op het verstrekken van informatie aan ouders ook op het helder vormgeven aan duidelijke structuren. De taken en verantwoordelijkheden van school en ouders liggen duidelijk vast. Contacten met ouders zijn formeel en volgens vaste procedures.
3. **Relatiegerichte school:** richt zich op het verstrekken van informatie en duidelijke structuren, maar er is ook veel aandacht voor het aangaan en onderhouden van goede (individuele) contacten met ouders.
4. **Participatiegerichte school:** richt zich op het verstrekken van informatie, duidelijke structuren en een goede relatie met ouders, maar investeert ook in een optimale participatie van ouders. School is pro-actief in het aangaan van contacten met ouders op alle niveaus. School is gericht op vormgeven van actief ouderschap.
5. **Innovatiegerichte school:** geeft volledig vorm aan actief ouderschap, waarbij er sprake is van tweezijdige pro-activiteit. School en ouders zijn samen gericht op het continu verbeteren van onderwijs, school en omgeving.

Tot slot

- School eindverantwoordelijk voor inrichting en kwaliteit van het onderwijs
- Profilering op actief ouderschap is een bewuste keuze
- Speelveld en spelregels worden door school bepaald
- Samenwerking is niet vrijblijvend
- Educatief partnerschap is geen doel maar middel

Workshops over opbrengsten van het project

- Het formulier leerrendement als spil bij didactisch partnerschap (Paulien van Roon, Merel Meyers)
- Leren als driehoeksverhouding (Pauline Croese, Annelies de Klerk, Carry Rijff)
- Oudervolgsysteem (Arno Belterman)
- Didactisch partnerschap door middel van het Taalcircuit (Linda Teerhuis)
- Spelenderwijs in gesprek (Denise Stolker, Samantha Kuijper)
- Oudergesprekken (Kelly van der Valk)
- Het belang van ouderbetrokkenheid (David Kranenburg)
- Beelden zeggen meer dan woorden (MartINETTE Strik)
- Rekenen met ouders in groep 3 (Daisy Ringma)
- Ouderbetrokkenheid (Adri Menheere)

Dank voor uw aandacht
en hopelijk tot ziens bij
de workshops

